

УДК 711.4-112

к.т.н. Штепа К.О.,

Київський національний університет будівництва і архітектури

ЯКІСТЬ ЖИТТЯ І ОСНОВНІ ПОТРЕБИ МЕШКАНЦІВ В МІСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Окреслюється основні потреби населення, фактори і показники життєвого комфорту, види та способи їх задоволення, якість життя та міжнародний індекс щастя.

В сучасних умовах економічної, політичної, екологічної та соціальної нестабільності, при низькому розвитку міських систем, виникає необхідність у дослідженні рівня задоволеності населення своїм життям. Задоволення життям – це комплексне поняття, що включає ряд потреб людини, і можливість пристосуватись до тих чи інших змін в країні, місті, на роботі чи у особистому житловому просторі.

Соціальна інфраструктура, соціальне і культурне життя, вплив та простір: всі ці елементи є важливі для нового суспільства, соціального успіху та стабільного розвитку. Державна політика, професійна практика, робота місцевого уряду та інших державних установ та приватного сектору до нового розуміння соціальних потреб (та/або потенційних проблем), що торкаються теперішніх і майбутніх поколінь є першочерговими. Виникає гостра необхідність у дослідженні і розробленні нової системи управління міським розвитком. В той час, як ми прагнемо до створення стабільного, збалансованого та повного можливостей міського середовища, ми маємо встановити повний спектр потреб мешканців, не акцентуючи уваги лише на розширенні меж міста, освоєнні нових ділянок під забудову чи інше функціональне використання.

Потреби людини поділяються на групи, види та способи їх задоволення. А. Маслоу у 40-х рр. намагався пояснити, чому у людей у різний час виникають різні потреби, у кожний конкретний момент людина встановлює для себе найважливіші і найактуальніші потреби, сподівання та наміри (фізіологічні, потреби у безпеці, соціальні, потреби у повазі та потреби у самовираженні). Трохи пізніше, у 70-х роках ХХ ст. піраміда потреб Маслоу була дещо змінена К. Альдерфером, де було виділено три основні потреби: *екзистенціальні* (потреби у існуванні), *соціальні* (потреби у зв'язках, самоствердженні, груповій підтримці) та *потреба у розвитку* (у особистісному рості, самореалізації), англійський варіант цієї теорії звучить як: «*ERG – теорія*» потреб людини. Потреби існування відображають базові потреби людини і складаються з групи фізіологічних потреб та потреб у особистій безпеці. Потреби зв'язку відображають соціальну природу людини, її бажання бути членом колективу; потреби у повазі і визнанні. Потреби росту є аналогічними потребам

самовираження, які пов'язані з потребами розвитку, саморозвитку і самовдосконалення [1].

В свою чергу Д. МакКелландом було запропоновано три інші види потреб: *потреба у досягненні успіху* (усвідомлення особистих досягнень), *потреба у владі* (бути впливовим по відношенню до інших людей) та *потреби у належності* (дружні і особисті відносини з колегами по роботі). Всі проаналізовані та перелічені потреби безпосередньо пов'язані з міським середовищем, соціальними і культурними зв'язками в ньому. Для кожної людини, незалежно від віку, прагнень в житті, статусу та світосприйняття існує своє зона комфорту, яка характеризується певною областю життєвого простору в якому вона відчуває себе впевнено і безпечно. Зону комфорту замінює зона ризику, напруги і можливої небезпеки [5,7].

Європейський досвід показує, що для мешканців міста громадські та культурні заходи, можливість створення спільної історії, громадська дружелюбність, добросусідство, місцеві події, вуличні свята можуть стати можливістю зламати певні бар'єри суспільних відносин, скоротити напруженість між різними соціальними та етнічними групами.

Майкл Янг в своїх дослідженнях визначив три основні фактори фізичного і морального самопочуття населення, до них відносяться: середня тривалість життя людини, можливість впорядкування території за власними вподобаннями та згуртованість людей з спільною історією.

Життєвий комфорт людини оцінюється за екологічним станом середовища існування, соціально-економічними умовами, особистою безпекою та політичною ситуацією в країні, який в цілому оцінюється як професійна зайнятість населення, демографічні умови на території міста (вік, стать, шлюбний статус), стан здоров'я, соціальні позиції, рівень освіти та загальна задоволеність життям у своєму населеному пункті [2].

Якість життя – це критерій, який визначає ступінь задоволеності потребами і немає точної кількісної оцінки. Оцінка якості життя залежить від задоволення базових потреб людини в її основних сферах. Якість життя впливає на міграційну поведінку людини, умови праці, економічні можливості, формування сім'ї, сімейних відносин, тощо [4].

Потреби людини на думку А. Маслоу вказують на те, що тільки при наявності незадоволених потреб серед населення відбувається їх активізація до подальших дій стосовно повного або часткового задоволення в майбутньому.

На сьогоднішній день, на думку автора, фізіологічні потреби, як і потреби у безпеці, відносяться до первинних потреб людини і будуть залежати від трьох основних складових: природно-географічних умов мешкання, економічних факторів життєзабезпечення та здоров'я людини.

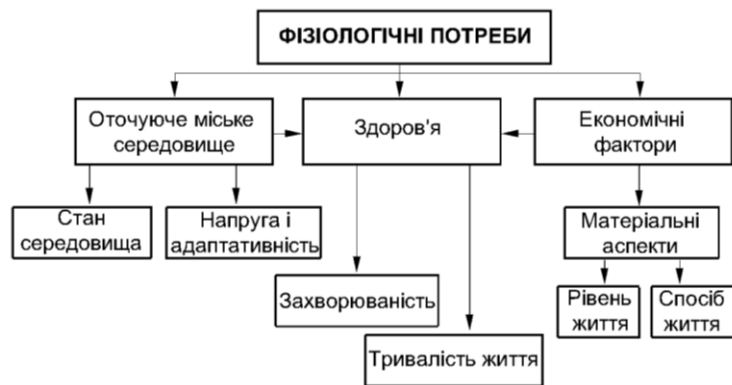

Рис.1 Схема фізіологічних потреб людини [3]

Міжнародна консалтингова компанія у галузі людських ресурсів *Mercer* оприлюднила рейтинг міст, які на їх думку мають найвищу ступінь якості життя. До основних показників оцінки віднесено: політико-соціальне середовище, економічні показники, якість системи охорони здоров'я, рівень освіти, культурне життя, вплив природних і антропогенних факторів. Вена була названа найбільш комфортним містом, серед перших 10 міст у рейтингу отримали три німецьких і три швейцарських міста; з іншого боку Москва і Санкт-Петербург зайняли 169 і 164 місця як найменш доброзичливі міста для мешканців і туристів.

Для створення списку найпридатніших для мешкання міст світу, з врахуванням доступності товарів, безпеки життєдіяльності, рівня безпеки, екологічної привабливості, ефективності інфраструктури і вартості життя найвищі позиції отримали: Австралія, Канада, Фінляндія, Нова Зеландія. В цей же час Мельбурн опинився на першому місці за показником розвитку своєї інфраструктури.

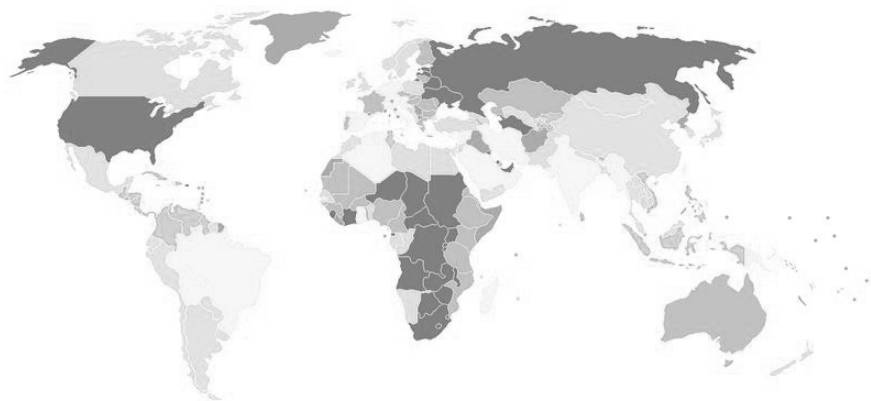

Рис. 2 Карта світу, що показує індекс щастя (градація кольору вказує на «щасливі» - світлого кольору та менш «щасливі» - позначені темним кольором країни) [6].

New Economics Foundation у червні 2006 року запропонувала розраховувати міжнародний індекс щастя, який характеризується добробутом мешканців та станом міського середовища. Всі люди прагнуть до довгого і повноцінного

життя, раціонально використовувати ресурси і не шкодити міському середовищу.

Підсумовуючи вищесказане, можна зробити висновок, що перед нами постає необхідність у створенні гнучкої стратегії в управлінні розвитком міст, що може змінюватись під впливом часу і відображати розвиток населення, його потреби під впливом часу, забезпечення мешканців міста щасливим життям як зараз, так і в майбутньому. Міжнародний індекс щастя, оприлюднений *New Economics Foundation* дає чудовий приклад того, як розвинута нація, і ті хто мешкає у злиднях прагнуть до однієї кінцевої мети: *безпечне, довге і щасливе життя, стабільний розвиток та добробут в міському середовищі*.

Література

1. Балацкий Е.В. Факторы удовлетворения жизнью: измерение и интегральные показатели / Е.В. Балацкий // Мониторинг общественного мнения: №4 (76). – 2005.
2. Бурова О. Задоволеність життям як інтегральний показник життєвого комфорту / Бурова О. / Українське суспільство: моніторинг соціальних змін: Зб. наук. праць. – К.: Інститут соціології НАН України, 2015. – Вип. 1 (15). – С. 365-374.
3. ДГУПС [Электронный ресурс] / Покомпонентный анализ качества жизни населения в контексте трудовой деятельности. – Режим доступа: // <http://edu.dvgups.ru/>.
4. Соян Ш.Ч. Значимые факторы формирования потребностей населения // Российское предпринимательство. — 2012. — № 1 (199). — с. 26-31.
5. Прибыткова И. Миграционное поведение и качество жизни населения в концептуальном и эмпирическом измерениях / Миграция и развитие. Материалы международной конференции. – М.: МГУ, 2007. – С. 257 – 281.
6. Happy planet index: 2012 Report. A global index of sustainable well-being [electronic resource] / The new economics foundation, 2012. - Mode access: <http://www.happyplanetindex.org/>
7. S. Peter Hall. Design for social sustainability / S. Peter Hall. – G. Britain, 2011. – 30p.

Аннотация

Статья определяет основные потребности населения, факторы и показатели жизненного комфорта; виды и способы их удовлетворения, качество жизни и международный индекс счастья.

Annotation

The article describe the basic needs of the population, the main groups of factors and indicators of the life comfort; types and methods of their satisfaction, quality of life and the Happy Index Planet.